

Uredništvo i uprava
ZAGREB MASARYKOVA 28a
Telefon 97-80
Uredništvo in uprava
na Slovensko in slovenski del
Juljske Krajine
LJUBLJANA Erjavčeva 4a

ISTRA

Narod koji se određuje ma . . .
stope krviju znatno blaže . . .
ih natopljene zemlje nije dosta
jan da se nazivlje na idom

USPON NACIJE JULIJSKA KRAJINA IN ZADAR PO URADNI STATISTIKI ZA LETO 1939

Pod tim naslovom objavilo je prošlih dana »Giornale d'Italia« članak svoga direktora Virginia Gajda. Članak su prenijeli i ostali talijanski listovi, pa je tako problem, koji se u njemu tretira dobio opći publicitet u cijeloj Italiji, a kako su ga registrirale i mnoge novine izvan Italije to je članak glavnog organa talijanske vanjske politike odjeknuo istodobno i u vanjskom svijetu.

Članak je posvećen talijanskom demografskom problemu, pa su u njemu važna i zanimljiva i pišećva izlaganja o stanovništvu Italije i konstantnom porastu talijanskoga pučanstva, a još više pak njegovoj zaključci, što ih na temelju toga izvodi.

Prema službenim podacima Italija je 31. decembra prošle godine imala 44 milijuna 530.000 stanovnika bez kolonija i Albanije, dok je u prvom popisu pučanstva, koji je izvršen godine 1871 imala 28.801.000. Tako je u posljednjih 69 godina registriran porast pučanstva od 18 milijuna stanovnika.

U tom porastu, veli »Giornale d'Italia«, pripojenje stanovništva Južnoga Tirola, Juljske Krajine i nekih Jadranskih otoka ne znači mnogo, jer na spomenutom teritoriju, koji je Italija dobila nakon svjetskoga rata, živi tek nešto više od jednog i po milijuna ljudi. Za jednu generaciju, t. j. oko g. 1980, pučanstvo Italije brojit će — ne bude li promijenjen ritam, kojim ono raste posljednjih 18 godina fašizma — 66 milijuna stanovnika.

Ovim naglim porastom pučanstva Italija je zauzela treće mjesto u Evropi, jer su brojem pučanstva od nje veće Njemačka i Engleska, ako se ne računaju Rusija, koja zauzima ne samo jedan dio Evrope nego i veliki dio Azije.

Ta demografska snaga, nastavlja Gajda, posljedica je prirodnog porasta pučanstva, radjanja, a ne priliva stranaca. Stranaca je u Italiji koncem godine 1939 bilo samo nešto više od 100.000.

Medjutim uslijed porasta pučanstva talijanski se teritorij naglo zasitio. Početkom godine 1940 žive u Italiji 143 čovjeka na jednom četvornom kilometru. Kad se uzme u obzir koliko Italija ima obradjenoga zemljišta, svakome je jasno, da nijedna država u Evropi nije ovako gusto naseljena. Politika fašističkoga režima ublažavala je koliko je više bilo moguće teškoće u tom pogledu i tako je odnos između zemlje i čovjeka do sada s uspjehom izravnavan, ali mogućnosti za postizavanje te ravnoteže postaju sve manje, jer će Italija doći uskoro do skrajnje mogućnosti s obzirom na gustoću naseljenosti njezine zemlje.

Pisac drži da je u toj činjenici — t. j. u tom naglom porastu pučanstva s jedne strane i smanjenim mogućnostima života, što ih pruža zemlja s druge strane — sadržan u suvremenoj povijesti Evrope glavni nacionalni problem Italije. S time u vezi je osobito značajan konac Gajdina članka, u kome doslovce kaže:

»Naglo množenje talijanskog pučanstva nameće Italiji potrebu ekspanzije. Ni za jednu evropsku državu osim Njemačke problem ekspanzije nema značaj jedne životne potrebe kao za Italiju. Političari i astrolozi bogatih i zadovoljnih nacija htjeli bi da se Italija odrekne snoga, što predstavlja njezinu glavnu snagu t. j. povećanja porodajja. Medjutim fašistička Italija odbija zalosnu Maltusovu doktrinu. Politika Mussolinijeva Italije ne skućuje nego jača demografsku snagu talijanskog naroda, a mjesto pitanja smanjenja porodajja postavlja pitanje povećanja svog nacionalnog teritorija, na kojemu će oni koji se budu radjali naći potrebna sredstva za rad i život.«

Po prakkar objavljenih statističkih podataka za leto 1939, povzamemo sledeće podatke o gibanju prebivalstva Juljske Krajine in Zadra. Za primerjanje smo dodali še podatke za leto 1938.

Pokrajina	Živoroenih		umrlih		prirastek	
	1939	1938	1939	1938	1939	1938
Goriška	4.122	3.895	2.656	2.239	1.466	1.656
Puljska	7.044	7.026	3.822	3.972	3.222	3.054
Reška	2.225	2.360	1.481	1.448	744	912
Tržaška	5.943	6.001	4.648	4.984	1.295	1.017
Zadrška	862	886	421	403	441	453
Jul. Kraj. in Zad. pokr.	20.196	20.138	13.028	13.743	7.168	6.395

Pokrajina	priseljenih		izseljenih		prirastek, odnosno zmanjšek (—)	
	1939	1938	1939	1938	1939	1938
Goriška	7.400	7.990	7.431	7.818	— 31	172
Puljska	10.756	10.749	10.267	10.956	489	— 307
Reška	4.612	5.694	4.684	5.028	— 72	666
Tržaška	15.039	15.689	11.787	11.056	3.252	4.633
Zadrška	1.000	1.042	804	947	196	95
Jul. Kraj. in Zad. pokr.	38.807	41.164	34.973	35.895	3.834	5.359

Celotno število rojstev je v preteklem letu nekoliko narastlo, namreč za 58. S tem pa nikakor ni dokazano, da se je plodovitost povečala, kajti število prebivalcev ob začetku l. 1939 je bilo za najmanj 12.000 večje kakor ob začetku 1938, tako da je odtisoček rojstev ostal neizpremenjen ali se je celo nekoliko zmanjšal. Ugodna pa je razlika v številu umrlih l. 1939, kar 715 manj kakor v prejšnjem letu. Prirodni prirastek je bil zato lani za 773 večji kakor leta 1938. Prirastek pa ni bil v vseh pokrajinah sorazmerno enak. Tri pokrajine: Goriška, Reška in Zadrška izkazujejo v letu 1939 nazadovanje nasproti prejšnjemu letu, Puljska in Tržaška pa napredovanje.

Število rojstev je bilo sorazmerno največje v Zadrški pokrajini, namreč 35.8 odtisoč, po daljšem predledku li sledi Puljska pokrajina z 23,6 odtisoč nato Goriška z 20,4 odtisoč in Reška z 19,5 odtisoč. Zadnja v vrsti je Tržaška pokrajina s 16,3 odtisoč. Zadrška pokrajina je sploh najplodovitejša v vsej Italiji, kajti edino pokrajina Derna je manjloknostno prekaša, toda ta pokrajina leži onstran Sredozemskoga morja, pa tako zvani četrti obali, v Libiji. Puljska pokrajina zavzema 47., Goriška 65., Reška 78. in Tržaška 87. mesto med vsemi 93. pokrajinami Italije, med kotere so vštete tudi štiri libijske pokrajine. Kot priseljenici so označene osebe, ki so se priselile iz kake druge obćine drsko pokrajino.

	Živo rojenih	Umrlih	Prirodni prirastek	Priseljenci	Izseljenci	Prebitek pris. nad izseljenci	Celotni prirastek
Glavna mesta	7.662	6.242	1.420	18.502	14.386	4.116	5.536
Ostale obćine	12.534	6.786	5.748	20.305	20.587	— 282	5.466
Vkupno	20.196	13.028	7.168	38.807	34.973	3.834	11.002

Dasi odpadeta već kot dve petini prebivalstva na glavna mesta (Gorica, Pula, Reka, Trst in Zadar) in manj kot tri petine na deželo, izkazuje dežela skoro dvakrat toliko porodov kakor glavna mesta. Število umrlih pa je skoro enako, veliko ljudi pač umrije po

bolnicah v glavnih mestih. Decela drugaćna pa je slika glede priseljenecv in izseljenecv. Število priseljenecv je v glavnih mestih skoro tako visoko kakor v ostalih obćinah. Število izseljenecv pa je v glavnih mestih in v ostalih obćinah sorazmerno številu prebivalstva. Zato

GIBANJE PREBIVALSTVA V GLAVNIH MESTIH POKRAJIN

Mesto	Živo rojenih				Umrlih				Prirodni prirastek			
	1939	1938	1939	1938	1939	1938	1939	1938	1939	1938	1939	1938
Gorica	1.014	922	21,0	19,2	839	848	17,4	17,7	175	74	3,6	1,5
Pula	924	966	19,6	20,6	756	710	16,1	15,1	168	256	3,5	5,5
Reka	1.092	1.182	18,8	20,6	786	795	13,5	13,8	306	387	5,3	6,8
Trst	3.824	3.816	15,0	15,1	3.461	3.630	13,6	14,4	363	186	1,4	0,7
Zadar	808	801	37,4	37,5	400	378	18,5	17,6	408	423	18,9	19,9

Mesto	Priseljenih		Izseljenih		Prebitek priseljenecv nad izseljenci		Celotni prirastek	
	1939	1938	1939	1938	1939	1938	1939	1938
Gorica	2.576	2.824	2.150	2.182	426	642	601	716
Pula	2.871	2.550	2.180	2.087	691	463	859	719
Reka	2.488	3.224	2.542	2.465	— 54	759	252	1.146
Trst	9.638	9.636	6.771	6.067	2.867	3.569	3.230	3.755
Zadar	929	938	743	877	266	61	674	484

Plodovitost je v vseh mestih razen u Zadrju razmeroma niska, celo u primeri u ostalim mestu u Italiji. Res je sicer, da stoji Zadar na drugem mestu (lani ja zavzimal prvo mesto) in da ga le letos prekosilo najmlaše glavno mesto Littoria. Toda Zadar šteje le dobrih dvajset tisoć prebivalcev. Gorica stoji na 63. mestu, Pula na 73., Reka na 78. in Trst celo na 93. mestu. Še manji plodovita so bila l. 1939 le še mesta: Asti, Turin, Genova in Imperia. Pri zadnjem mestu je znašal odtisoček 13,6. V vseh glavnih mestih Juljske Krajine je odtisoček padel, le Gorica izkazuje viden dvig.

Italije ali iz inozemstva, kot izseljenci pa one, ki so se izselile u kako drugo obćino Italije ali u inozemstvo. Seveda so upoštevani sami oni primeri, ki so beleženi pri obćinskih upravah. Leto 1939 izkazuje glede prebitka priseljenecv nad izseljenci za Juljsko Krajino in Zadar moćen padec nasproti prejšnjemu letu, namreć skoro za eno tretjino. Verjetno je to posledica novega zakona proti urbanizaciji, u njem na se izraća sigurno tudi odmev mednarodnega položaja. U dveh pokrajinah: u Goriški in Reški, je bilo l. 1939 celo već izseljenecv kakor priseljenecv. U Tržaški pokrajini je število priseljenecv moćno padlo, število izseljenecv pa znatno rastle. Većji prebitek priseljenecv nad izseljenci u Puljski pokrajini gre gotovo na račun ojaćene eksploatacije premoćkopov u raćki dolini.

Celotni prirastek prebivalstva je bu l. 1939 manjši kakor l. 1938 namreć 11.002 l. 1939, proti 11.754 l. 1938. U posameznih pokrajinah je znašal prirastek l. 1939 u okrajaja so podatki za l. 1938): u Goriški pokrajini 1.435 (1.828) u Puljski 3.711 (2.847), u Reški 672 (1.578), u Tržaški 4.547 (5.650) in u Zadrški pokrajini 637 (548). Posebno veliko razliku med l. 1939 in l. 1938 opažamo pri dveh pokrajinah. U Puljski pokrajini je celotni prirastek poskoćil za već kot četrtino, u Reški pokrajini pa je padel za skoro tri petine.

Nas zanima seveda predvsem dežela, ker je pretežno slovenska in hrvatska. Zato podajamo še specifikaciju po glavnih mestih pokrajin in ostalih obćinah. In sicer za vso Juljsko Krajino in Zadrsko pokrajino.

izkazuje glavna mesta velik prebitek priseljenecv nad izseljenci, dežela pa nasprotno celo prebitek izseljenecv nad priseljenici. Oćito prevladuje še vedno beg u dežele kljub stroгим odredbama novega zakona proti urbanizaciji. Prirodni prirastek je na deželi štirikrat toliko kakor u glavnih mestih, celotni prirastek pa skoro enak.

Žal nimamo na raspolago podatkov za posamezne obćine, temveć samo za glavna mesta. Ker pa so tudi ta, na sebi dokaj poućna, naj sledijo tu važnejši podatki.

Le u Puli in Zadrju je prebitek priseljenecv nad izseljenci za leto 1939 većji kakor za leto 1938. U ostalih treh mestih pa je prebitek moćno padel, da u Reko je postal celo negativan, kajti u Reke se je već oseb izselilo kakor tja priselilo.

U Trstu je l. 1939 znatno padel tudi prirastek prebivalstva po priseljevanju. Pri tem pa je ostalo število priseljenecv nasproti prejšnjemu letu neizpremenjeno, pać pa je moćno narastlo število izseljenecv. Iz statistike žal ne moremo povzeti, u koliki meri je to ućinek novega zakona proti urbanizaciji in u koliki meri gre to na račun novega položaja Trsta, nastalega po anšlusu in po ustvaritvi Češkomoravskoga protektorata. Teško je tudi danas že presojati ali bodo razni ukrepi, predvsem ustanovljenje posebne »industrijske luke« u Žaveljskem zalivu mogle zadržati nov smer u demografskem gibanju tržaškega prebivalstva. Sedanji celotni letni prirastek komaj 3.230 duš je za mesto, ki šteje preko četrti milijona prebivalcev vsekakor premajhen

Vijesti iz domovine

Prprieme za komemoraciju desetgodisnjice smrti BANA Dr. MATKA LAGINJE

Zagreb — Hrv. prosvi. i potpomno društvo »Istra« u Zagrebu priredit će povodom 10 godišnjice smrti oca Istre, bana dra. Matka Laginje, svečanu komemoraciju. U tu je svrhu sastavljeno poseban odbor u koji su osim predstavnik društva »Istra« zamoljeni da udju i sljedeći javni radnici:

Prof. Vladimir Cepulli, predsjednik Društva Primorac; prof. Vjekoslav Stefančić, predsjednik Društva Krčana; prof. Franjo Lucić, predsjednik Zagrebačkog simfonjskog orkestra; Ivo Mayerhold, predsjednik Hrv. pjev. društva

»Nada«; Stjepan Pucko, predsjednik međudržavnog odbora hrv. društava sa Trešnjakova; Slavko Zrnc, tajnik Hrv. pjev. društva »Kolo«; arh. Aleksandar Freudenberg, art. vodja Matice hrv. knj. dobrovoljaca; dr. Sielmund Čajkovec hrv. narodni zastupnik; dr. Ivan Esih, tajnik Jug. akademije; prof. Nikola Žic; prof. Josip Ribarić; prof. Anastazije Pucić; prof. Srećko Žuglija; prof. Fran Novljan; Fran Barbalic; dr. Šime Žužić, odvjetnik; dr. Hrvoje Mezulčić, odvjetnik; Ivan Grubiša, novinar.

UPOZORENJE SVIM DRUŠTVIMA!
Beograd — Upozoravamo sva naša društva da ne nasljedaju »putujućem emigrantu Vodopivec Stanku, rodom iz Dornberga koji putuje od društva do društva tražeći pozajmice, pomoći itd. Imenovani je na taj način već ostetio jedno naše društvo, a također i pojedince, pa zato savjetujemo društvu na koje bi se ponovo obratio da ga preda mjerodavnim vlastima. Obično se izdaje za bivšeg studenta medicinskog fakulteta, a boravio je neko vrijeme u Zenici gdje je bio uposlen kao predavnik u tvornici »Jugoslavija«. Od tada je potragom nestao. Prolazi Slavonskom Brodu ostavivši za sobom prilično duga za koji je ostetio naše društvo kao i pojedince.

Iz kancelarije Saveza

JUBILEJ NADBISKUPA DRA UJČIČA
Dne 10. o. mj. navršio je beogradski nadbiskup, preuzvišeni Dr. Josip Ujčić 60-godišnjicu života.

Če ugledanom, našem zemljaku, jubilaru donijet će naš list u idućem broju opširniji prikaz.

SLOVO DR. IVA SORLIJA OD MARI-BORA

Maribor, februarja 1940 (***) Naš rojak in pisatelj dr. Ivo Sorli, notar v Mariboru odhaja na novo službeno mesto v Kranj, kamor je bil pred časom imenovan. Na poslovilnem večeru so se Mariborčani dostojno poslovili od njega, zlasti pa predstavili mesta in raznih ustanov, v katerih se je dr. Sorli marljivo udeleževal.

VJENCANJE U OSIJEKU

U nedjelju 4. veljače o. g. obavljeno je u Osijeku vjencanje Tilde Mrešić, kekerice vrlig istarskog Hrvata Josipa Mrešića drž. umirovlj., sa Josipom Jakovcem, trgovcem iz Sušaka. Svatovi su bili brojni i otmjuni, a svadba srećana s obiljem radosti i pjesme proflkane poznatom istarskom gostoljubivošću i prilagašnošću roditelja mladenke. Kumi su bili: Ivan Jakovica veletrgovac i Vjekoslav Maštrović sudac.

Bila je živa želja mladenke, koja je osobita prijateljica našega lista, da vijest o njenom najljepšem danu bude objavljena zmančama putem našega lista.

Mi to od srea rado činimo upravljajući naše srdačno čestitke mladenicama i njihovim roditeljima. Bilo sretno!

POROKE NAŠIH ROJAKOV

Ljubljana, februarja 1940. (***) V Ljubljani sta se dne 1. februarja t. l. poročila dva ugodna para, in sicer ing. Borislav Samcin z Nado Fajdigovom ter Alfred Biber z Ljano Saincivom. Našim rojakom iskreno čestitamo!

V šentjakobski župni cerkvi v Ljubljani pa se dne 3. februarja poročila naša rojakinja Nada Štrcljeva rodom iz Trsta z g. Cirilom Velepicom. Drugovalja sta dr. Boris Pucil in ing. Maks Mavrovčič. Naši rojakinji iskreno čestitamo in ji želimo veliko sreće na njeni žvrljenki poti!

NAŠI POKOJNICI POLITIČKE BILJEŠKE

LEOPOLD STIHOVIĆ

Smrt vrijednog i zaslužnog učitelja

Nakon dugog bolovanja, umro je prošle sedmice u Lindaru kod Pazina umirovljenik učitelj Leopold Stihović. Pokojni Stihović službovao je dugi viš godina u premanturi, gdje se i oženio za Mariju Rosanda i gdje su se rodila sva njegova djeca. Kad su mu djeca dorasla za srednju školu, premješten je bio u svoje rodno mjesto u Lindar, gdje je bio učiteljem i više godina poslije rata. Pod konac službovanja bio je premješten u unutrašnjost Italije i tamo dočekao penzioniranje. Vratio se u Istru i nastanio u Pull. Tu je teško obolio pa se preselio u svoje rodno mjesto.

I u Premanturi i u Lindaru mnogo su cijnili pokojnog Stihovića kao odličnog učitelja. Vršio je svoje učiteljsko zvanje s najvećom revnošću, a mnoge je roditelje potaknuo da dadu svoju djecu na daljnje školovanje. U životu je imao mnogo gorkih časova, ali je i u najtežim časovima odlučno ispunjavao dužnosti narodnog učitelja. Njegov dom nije ostao pošteđen, a i na licu njegove supruge potekla je krv...

Pokojnika oplakuje udovica i šestero djece, od kojih petero u Jugoslaviji. Svi-ma njima iskreno saučesče.

Leopold Stihović poživao i miru Božjem!

VIKTOR NEMEC

V Ljubljani je po kratki a mučni boljezi umrl naš rojak Nemeo Viktor. višji sodni oficijal u pokolu, doma iz Naberžine. Za njim žalujeo družine Nemeo, Liseo, Znidarić, Logar in Kostli. Naj mu bo lakše potekle na ljubljanskem polju, prizadetim družinama naše iskreno sožalje. (***)

OBEĆANJE HRVATSKOM KOMPOZITURU

U Zagrebu boravi od nekog vremena stalni gost zagrebačke opere, talijanski tenor Christl Solari. Kao i prošlih sezona on će i sada pjevati u nekoliko opera. Kako piše jedan zagrebački list Solari je ovih dana prisustvovao pokusima opere Borisa Papandopolja »Amfitrion«, te je ovim djelom bio toliko oduševljen, da je obećao da će se založiti, da se ono izvede na »Teatro dell' Opera reale« u Rimu.

ZAHVALA RIJEČKIH HRVATA SUSAČKIM HRVATIMA

»Primorske novine« donose ova zahvala: Riječki Hrvati najtoplije zahvaljuju svojoj braći Hrvatima Susačima na pruženju znanjask pomoći koju su primili od Socijalnog odbora HSS Sušak. — Stoljetna veza koja je postojala između Riječkih i Susačkih Hrvata time je još više pojačana, jer su uvjereni da će Hrvati Susačima i u buduće misliti na svoju braću onkraj granica, o kojima do sada nije nitko vodio računa. — Riječki Hrvati.

ŠIRITE „ISTRU“!

I ta žila kucavica Podunavlja oduvijek je naša ljubimica i puna mistike. Tu mistiku »Dunaja« čutimo i danas! Iza Dunava dolaze: Bojana, »Oj Bojana moja vodo hladna, te Korana i Sava, šibenska pjesma čakavska (Dolac i Draga) pjeva nam: »Zaspala divovka drenu na koljenah. Siv ju sokol budi, ter divovku ljubi. Aj ustan divovko, aj urvan divovko! Dren će se odkinut, a ti ćeš mi dušo sa Savom otići.«

Slavenska božica ljubavi (Afrodita) je Libav ili Ljubav. Njoj su posvećene najčvrstvenije pjesme, što ih je isplevala razularena mašta u seksualnoj omami:

»Jubavi, jubavi koliko si vruca, Ja bin h tebi prišal skroz ognja goruća, A ti k meni nešiš skroz hladne vodice, Skroz hladne vodice rumena rožice!«

Te:
»Da nebi ljubavi svita ne bi bilo, Ni mene ni tebe moja draga vilo!«

»Kuntradu, kuntradu vele si mi duga, Kad po tebi pasan obađe me tuga!«
Čujmo reku (riječku čakav. pjesmu):
»Vicence moja, Kade mi ti leziš, tam gore na gore, Ne moren do tebe!«

»Evo san ti doša iz daleka mišta, Nisan ti donesa dugo moja nista, Neg sam ti doneša organ moj moje, S kin ćeš prošlaviti slavno ime tvoje!« (trogirska)

Naša bodulska sa Krka:

Dojdi mi dragič moj na veher Moja će majčica spavati, Ja ću te dragič moj čekati, Pred mojin dveri opzimti. Konjčica veži za rožu, Neka mu rožica ta diše.

ZAŠTO „FIUME“?

Pod tim naslovom donio je tjednik »Primorje« (Sušak) ozu opravdanu bilješku, koju — slažući se s njome potpuno — gotovo u cjelosti prenosimo:

»U posljednje vrijeme, — piše »Primorje« — sve više se uvriježilo naziv za susjednu Rijeku — Fiuma. Rijeku je još pred sto godinu, kako opjaue Antun Njemčić u svojim »Putsustancama«, imala jedra osam tisuću stanovnika i vodila se borba između Riječana i Riječaka (koji još tada nije imala izgradnjenu luku) koje ih se ta luka izgraditi na Riječi ili u Kraljevici? Riječci se u prijašnje doba zvala Senjska Rijeku, koja se u dolini Senju, koji je bio prije nje poznata i u lica hrvatska luku. Da je danas ustati iz groba dru Ant Startević, koji je bio bilježnik Riječkih županija, pjesniku hrvatske himne Antunu Mihanoviću, koji je bio na Riječi deset godina gubernatorski tajnik i posljednjih godina sroga boravka ispevao hrvatsku himnu, riječkom lazu Erzavin Barčić, Pile piću, Kurelen, Strohalu, Mitletiću, Icanu Dežnauu, Suptu i mnogu drugu stariju čestoboracilim borcima za hrvatsko Rijeke, — kad bi žali naziv Fiuma, — ponorno bi legli u grob od stida.

Nedavno je ovo uteklo i »Hrvatskom Dnevniku«. Fiume ne pišu redovno samo »Srb i Bogoradnja« nego i »Jugoslavenski državni Solari«. Direktija Zagreba. Izgleda da baš Solarićev ovaj naziv najviše pri-paga, i također i jedan dio najviše patriotskih ureda i ustanova. Naziv Fiume upotrebljavaju također neželati i neki ljudi u Sušaku, ter ne poznaju prošlost Rijeke i nemarni su, da isprave ono što su im tuđinji silom utvrdili u glavie.

Italija protiv ruske akcije na Balkanu

Govoreći o akciji na Balkanu i opozelji, koju Italija pruža prodoru boljševizma, htijeli se staviti na čelo anti-boljševičkog bloka. »Nederland« (Haag) piše da se »Italija nikada nije divila rusko-njemačkom savezu i da se svim silama nastoji oprjeti posljedica, koje je bi taj savez mogao imati. Njezino prijateljstvo s Mađarskom i njezini pokušaji za učvršćenje mira na Balkanu dokazuju, da će se ona svom snagom usprotiviti proširenju ruskog utjecaja.

AKCIJA ITALIJE NA DALEKOM ISTOKU

Amsterdamski »Allgemeinen Handelsblad« komentira u dopisu s Dalekog Istoku izmjenu brojeva između grofa Člana i predsjednika nove kineske vlade prijateljske Japanu Wang Cing Wey-a koje vidi u tome znak politike zaokruživanja, koju Mussolini vodi protiv Sovjetske Rusije. Tako bi Italija svo je prizucila u svoje ruke vodstvo atkinski-ternerskog bloka. Kod toga treba istaknuti da njemačka štampa kako izgleda sve više staje na stranu maršala Čang Kaj šeka, koji je sada sasvim u moskovskom taboru dok za Wang Cing Wey-a smatraju njemački krugovi da mu nije do-rastao protivnik.

»Allgemeinen Handelsblad« misli da bi Italija na Dalekom Istoku mogla naći kao i na Balkanu Englesku kao saveznicu protiv boljševičke Rusije.

MATE DVORNIČIĆ:

ČAKAVŠTINA U KOZMOLOGIJI I HISTORIJI

(Nastavak)
Jednu je krasnu tuzaljku ove vrste upravo prema babilonskom načinu do-nesla nedavno »Istra«, ali je ne mogu radi predavati donijeti. Ista je iz Eremanture. Samo donasaš ne pozna čakavštine.

Posebno poglavlje čine najljepše naše narodne pjesme »Z d i h o v s k e« (nar-čalijske za mrtvima — Zdihoivo = mjesto spaljivanja mrtvaca kad idu u Nav, te ubijanje udovica, konja, pijetla, mačke i psa, dok se na ladju ili lomaču stav-lja i žita i prosa i vina). Poreč u Mačedoniji zadržao je sve najstarije običaje, koje bi trebalo na licu mjesta sve poku-piti. Tako podušja ili pomnene obrede. Kad umre mladić iz 6 mjeseci ili na njegov god smrti ispeku ukučani i ro-djakinje pogače, te druga jela, iznesu sve na dvorište i njegovo odijelo okiče-no cvijećem i onda bacaju u potok i niz vodu, te mole, zaklinju i razgovara-ju s duhom mrtvaca. — Djevojku pod prstenom, a ne vjenčanu bacaju u rje-ku ili potok.

Uz ove Zdihovske (Zdihoivo = selo u Gorskom Kotaru kraj Bosiljeva. Podzdihoivo u Sv. Jeleni — Crikveničkoj) sa-činjavaju posebno poglavlje narodne pjesme čakavske Lapotske ili Lapot-pjesme ili Lopot. To su pjesme, koje su is-pjevane o ritualnom umorstvu roditelja kod starih Slavena iz nomadskog doba. Stolp u Njemačkoj, Stupin grad u Zeti (Crna Gora) nose također naziv jedne vrste lapota tj. Stupinjenja. Taj običaj ostao je još kod Eskima. Stare ljude i krljave, buduć ih ne možesh nositi na nepregledne daljine i hraniti, ubijalo se tako, da ih se bacalo sa vrha kakvog

briljega u provalju. Kod stupinjenja — što je još bio običaj pred 200 godina u Crnoj Gori — uzeo, je najstariji sin ili koji komad grubog platna ili sukna i sta-riju zatižubku oca ili matera, a onda tukao usiocom od sjekire dok nije izdah-nuo. Ovo je dakle ritualni paricidium. Narodna pjesma čakavska ostavila nam je trag na ovo ritualno umorstvo ro-ditelja, a isto tako i narodno vezivo. Kva-drat tj. komad zemlje zeleno obrubljen, u sredini crveno, a na uglovima po jed-na ptičica tj. krv u šumi.

»Kad budu pastiri črjen cvit nosili, bratjo moja! On će nas spomlnjat na nu čarnu goru, Kad je zdahnul naš premili čaće. Kad budu kavrami znađ kuće letili, bratjo moja! Nan će donasašti pozdrav našeg čaće.

Tih zdihovskih pjesama sakupio sam oko 12. Lopač vrh imademo u Driveniku u Vinodolu.

Ne možemo radi prostora donijeti pjesme o obožavanju kamena, a niti prikazati premar nar. pjesni nauku o du-ših, koja rjeđ dolazi od duha, duhinja = ru-pa. Kad otvoriš usta, sve što se na-lazi od vitalne snage u toj duhni jest duša.

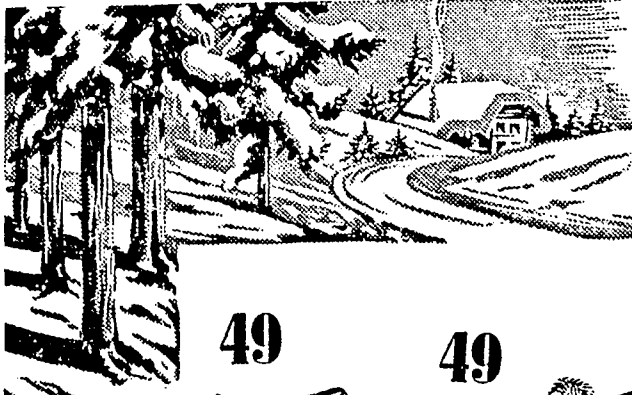
Slaveni su obožavali i rijeke. Najobo-žavanija naša rijeka je Dunaj (Dunav), a najobožavanija ptića je sokol. »Sokoli čita perje vije krajem Dunaja«. Taj Du-naj u svojim dijelovima nosi naziv Bre-gan, što je očito naš naziv. »Primorčica konja —še. Konja jaše sablju paše. Na Dunaj se nadzirase.

Mačedonska iz Morihova:
Ele libe dođi na večera
Jas te čekam na večera,
nema tala nema marna,
nema kolga mi se krva.
Krkata son si izmla,
Sokčeta son izvalia,
Em so bele em debele,
Em so sinca ne videle.
Dođi libe na večera,
Jas te čekam na večera,
Dvi kokošiki son zaklala,
Rujna vina son naljala.
Uz božicu ljubavi i mladosti ne može se zamisliti pomankanje ljubavi prema cvijetu i stabljaji: roža, mažurana, bosiljak (bašaljak), javor, ladonja, lipa, jabuka, jela.

»Mažurano moja ča si uvenula? Morala san vanut kad rosa ne pada. Prva ka mi pade zazelent ku see.

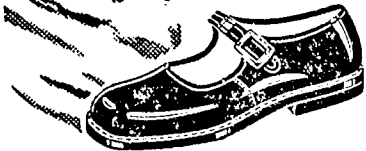
III: Lipa moja drobna mažurano!
Vavik cvetaš a poroda nimaš!
Kako ona divovića mlada,
ka se ljubi od zore do mraka.
Letimično jednu »kresovnu« i to ba-karsku (poznati slavenski krjesovi):
»Ušred šale organ gori,
Okol ognja nek lepega.
Nec lepega nevljena.
Tri leta ni upletena,
A četiri raskušena.
Vila mi ju upletase,
Grablja mi ju raskušase.
Spud lusije še potrosilo,
Kvintal šapuna na nju klalo.
Ispala je jedna pjesma riječi ili rije-kama i to je E k a š a u Rumuniji gdje se nalazi jaka čakavska emigracija!

»Tekle su mi rite od Sibinja grada I po njoj osidaju črni tanke šajke ladje. U nji osidaju črni ograničci (graničari) I nji sagledale Sibinjske divovjke.
(Nastaviti će se)

ZA VAS I SVE VAŠE JEFTINA OBUĆA

49

5851—64805

Najviše tražena dječja cipelica od finog laka, sa špangom i fleksibil šivenim kožnim donom.

Vel. 27—30 Din 69.—
Vel. 31—34 Din 79.—

49

3805

Udobne i elegantne kućne cipele izrezanog kroja, sa niskom potpeticom. Izradujemo ih od šarenog somota.

49

58077—604

Udobni gumeni lakirani opanci, sa pojačanim donom i ukrasnim licem. Izdržljivi i nepromotivi.

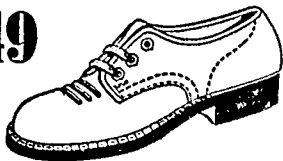
129

2927—44622

Elegantne i udobne cipele od boksa, tubastog oblika, sa kožnim donovima i kožnom potpeticom.

49

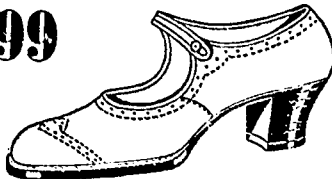

3222—48802

Dječje polucipele od jakog boksa, sa nepoderivim gumenim donom. Za živaluu djecu nema bolje ni trajnije obuće.

Od broja 31—34 Din 59.—
Od broja 35—38 Din 69.—

99

2945—64637

Lagane kožne cipele od boksa, sa kožnim donovima. Pogodne za svaku priliku. Izradujemo ih i u smeđoj boji.

169

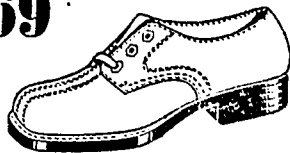
129

2925—64651

Čvrste a praktične cipele za dame. Izradene su od finog boksa, sa kožnim donom i kožnom potpeticom. Odlično pristaju uz kostim.

69

6922—44809

Ukusne i jake dječje cipelice, izradene od jakog boksa, sa kožnim donom i kožnom potpeticom.

Od broja 31—34 Din 79.—
Od broja 35—38 Din 99.—

69

4944—64605

Djevojačke cipele od jake kože, sa špangom i kožnim donom. Preko rista imaju lijep perforirani ukras. Najpogodnije za štrapać.

149

6805—66106

Lijepo izrezane cipelice od laka, sa visokom potpeticom. Za večer, društvo, ples i zabave.

4767—67711

Udobne muške visoke cipele od masne kravine, širokog oblika, sa kožnim donovima i kožnom potpeticom. Za radnika i zemljoradnika najpodesnije.

9

»EKONOM«

Praktične, tople a jeftine muške čarape. Stoje samo Din 9.—

»POLAR«

Dječje tople zimske čarape u kojima ne zebu noge. Stoje samo Din 5.—

5

Poloto